

el millor és desfer les seves aliances; a continuació, atacar les seves forces armades; i la pitjor, assetjar les seves ciutats.

El coneixement del problema és la clau de la solució i l'eficiència màxima del coneixement és que el conflicte sigui totalment innecessari. Sunzi dona, per tant, més importància a la dissuasió que a l'ofensiva, tot emfatitzant les nefastes conseqüències morals i econòmiques de la guerra. La guerra representa una gran despesa per a l'estat; només s'ha de córrer el risc de pèrdues si es pot aconseguir alguna cosa en canvi. A més, si destrueixes un país després hi hauràs d'invertir; per tant, és millor guanyar causant com menys danys millor. De fet, la solució òptima seria guanyar la guerra abans de començar-la, o sigui, no haver d'actuar. La paradoxa de *L'art de la guerra* és, doncs, la seva oposició a la guerra. La manera de lluitar contra la guerra és utilitzant els principis propis de la guerra: infiltrar-se en les línies enemigues, descobrir els secrets o punts febles de l'adversari, i minar la moral de les tropes contràries.

L'essència filosòfica de *L'art de la guerra* és daoista, tot i que també es pot detectar un fort component confucià pel fet que es presenta en forma de consells i pel seu èmfasi en la qualitat ètica del governant, entre d'altres coses. El sobirà que gestioni el seu estat en benefici del seu poble comptarà amb un suport popular més sòlid que el sobirà que no

ho faci. Per tant, el sobirà que gaudeixi de la confiança del seu poble tindrà més força moral. Així mateix, el general també ha de vetllar pel benestar del poble i ha de ser coherent i just amb els seus homes, administrant severitat i protecció en la mesura necessària.

El fet que els ensenyaments de *L'art de la guerra* fossin decisius en les victòries de Mao Zedong durant la guerra civil xinesa, i de Ho Chin Minh durant la guerra del Vietnam, i que inspiri la filosofia econòmica japonesa actual, ha col·locat aquesta obra en el punt de mira dels estratèges occidentals en política i economia internacional, i ha convertit aquest clàssic en una obra de rabiosa actualitat. Tant de bo arribessin a la conclusió de Sunzi, que la millor manera de fer la guerra és no fer-la.

Finalment, cal agrair als traductors l'esforç que han fet per abordar la tasca de la traducció mirant de compaginar les tres possibles lectures de l'obra: la militar, la política i l'econòmica, i de proporcionar-nos una extensa bibliografia que ens permeti aprofundir —si ho desitgem— aquell aspecte que més ens interessi. Esperem que la iniciativa de la col·lecció ens ofereixi un reguitzell de títols inèdits a casa nostra, i tan interessants com el que aquí presentem.

Sara Rovira i Esteve

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació

WITTE, Heidrun

Die Kulturkompetenz des Translators. Begriffliche Grundlegung und Didaktisierung

[La competència cultural del traductor: fonaments teòrics i propostes didàctiques]

Tubinga: Stauffenburg. 235 p.

Els esforços per delimitar la teoria de la traducció com a disciplina amb entitat pròpia han cristal·litzat, entre d'altres, en l'anomenada teoria funcional. Una de les aportacions fonamentals d'aquesta teoria és la idea que la traducció és una modalitat específica de la

comunicació i un fenomen de transferència intercultural. D'aquí es desprèn una de les seves tesis bàsiques: són les barreres culturals, més que no pas les lingüístiques, les que constitueixen un obstacle per a la comunicació. D'aquí també que un dels centres d'in-

terès de la teoria hagi estat la definició del perfil professional del traductor, és a dir, la definició de la competència traductora i dels seus components. Entre aquests components es destaca com a bàsica la competència cultural. Un dels mèrits de l'escola funcional és que ha aconseguit que actualment hi hagi un ampli consens en el reconeixement de la competència cultural com un component essencial de la competència traductora.

És en aquest punt on arrenquen les reflexions de Witte en el volum que ressenyem. L'autora assenyala, justament, que les definicions de competència cultural no han depassat el pla intuïtiu, la qual cosa ha comportat que, fins ara, les propostes didàctiques per a la formació cultural dels traductors hagin estat vagues i centrades sobretot en la transmissió de dades sobre la cultura aliena, prescindint de l'aplicació d'aquests coneixements en la pràctica de la traducció. D'altra banda, afirma que si la traductologia vol ser una disciplina autònoma, ha de procedir a una (re)definició de conceptes. Per això es proposa redefinir la noció de competència cultural per a l'àmbit de la traducció en una aproximació interdisciplinària, que integri les aportacions dels estudis interculturals en la teoria de la traducció, i, més específicament, en la teoria funcional. En aquest punt destaca també, justament, que els estudis interculturals s'ocupen primordialment de la comunicació en circumstàncies «normals», mentre que la traductologia estudia una modalitat de comunicació «artificial-professional», com la defineix Holz-Männitzi. D'aquí es desprèn també que les propostes didàctiques per a l'adquisició de la competència cultural s'han d'orientar a les necessitats d'una competència comunicativa professional. Sobre aquestes reflexions prèvies s'articulen el marc teòric i les propostes de definicions conceptuals.

Els tres primers capítols es dediquen a la concreció del marc teòric. Així, en el capítol 1 s'aborden les implicacions de la idea de la traducció com a modalitat específica de la comunicació intercultural, i l'autora hi expo-

sa els trets de la teoria funcional rellevants per al seu propòsit.

En el capítol 2 es discuteixen diversos conceptes de «cultura», i es proposa una definició que defuig qualsevol connotació elitista, i de la qual cal destacar el caràcter dinàmic i relatiu que s'atorga al constructe. Concretant el concepte de competència cultural del traductor, l'autora posa en relleu que l'adquisició del que podríem anomenar una «segona cultura» es produeix sempre sobre el rerefons d'una «cultura materna» prèvia, la qual cosa té implicacions a l'hora d'establir què són referències culturals, el tema que s'aborda en el capítol 4. Prèviament, en el capítol 3 es discuteix breument, i en termes generals, la problemàtica de les relacions entre cultures i la formació d'estereotips, d'on es deriva la necessitat que el traductor, com a intermediari, sigui capaç d'anticipar i, si cal, contrarestar aquests fenòmens en els seus lectors.

El capítol 4 se centra en un aspecte que hem de considerar crucial per a la traducció: la possibilitat d'establir comparacions entre cultures, com a base per a les operacions de transferència. En última instància la comparació ha de servir per a determinar referències culturals específiques o «cultures», en la terminologia d'Oksaar. Aquí l'autora insisteix en el caràcter relatiu d'aquests fenòmens, ja que es determinen en la cultura estrangera per comparació amb la pròpia. Aquest és, a parer nostre, l'aspecte en el qual l'autora adopta un punt de vista radical en defugir expressament la referència a fenòmens de la realitat que poden considerar-se referències culturals (les dades), coherent amb la idea de la relativitat dels fenòmens culturals. Aquí podríem objectar però, que si bé les manifestacions concretes d'aquests fenòmens són relatives a cada cultura, potser és possible determinar grans àmbits de la realitat on es poden situar aquests fenòmens. Cal admetre que una concreció d'aquesta mena resulta restrictiva a l'hora de definir la competència cultural del traductor, però pot ser útil per a formular

objectius didàctics, com sembla que suggereix la mateixa autora en abordar el tema de la formació cultural del traductor.

El capítol 5 es dedica a la concreció del concepte de competència cultural del traductor, que es defineix alhora com una «competència-en-cultura» i «competència-entre-cultures». Aquests dos aspectes es concreten en una sèrie de trets que constitueixen un model certament complex i, a parer nostre, exhaustiu del concepte. Entre aquests trets, posaríem especial èmfasi en la idea que el traductor ha de posseir coneixements culturals conscients o, si més no, la capacitat de fer conscients els coneixements inconscients (competència en cultura), però també ha de ser capaç d'establir una relació entre fenòmens d'una i altra cultura per tal d'establir la comunicació (competència entre cultures).

En el capítol 6, per acabar, s'exposen les bases generals per a l'aplicació didàctica dels conceptes discutits en els capítols anteriors. Aquí l'autora insisteix una vegada més

en la necessitat de formar el traductor en la idea de la relativitat cultural, i determina sis objectius didàctics o etapes de la formació, dirigits, consegüentment, no a la transmissió d'uns coneixements concrets, sinó a l'adquisició per part de l'alumne de determinades actituds i procediments enfront dels fenòmens culturals.

Potser els trets més destacables del treball de Witte són l'exhaustivitat de la documentació emprada, així com la cura i la precisió en la definició dels conceptes i en l'especificació de les fonts. Tot plegat dona com a resultat una aproximació sistemàtica al concepte de la competència cultural del traductor, que pel fet de no estar vinculada a un parell de cultures específic pot servir de base per a l'aplicació didàctica en qualsevol àmbit lingüístic.

Marisa Presas

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació